

Ελληνες Θεατρικοί Συγγραφείς του Παροικιακού Θεάτρου στην μεταπολεμική Αυστραλία

Με αφορμή τον εορτασμό των 25 χρόνων από την εδραίωση του Θεάτρου Τέχνης Αυστραλίας, την βράβευση με το Μαντουρίδειο βραβείο της εξαιρετικής ηθοποιού Μέλπωσ Παπαδοπούλου και την παρουσίαση της Αντιγόνης του Σοφοκλή σε σκηνοθεσία Σταύρου Οικονομίδη, κρίνεται απαραίτητο να σταθούμε και να ρίξουμε μια ματιά στους δημιουργούς, τους Έλληνες θεατρικούς συγγραφείς που με τα έργα τους διαμορφώσαν την μεταπολεμική παροικιακή θεατρική σκηνή. Η Ελένη Τσεφαλά μάς τους παρουσιάζει με σχετικό άρθρο της που δημοσιεύουμε σήμερα.

**Της Ελένης Τσεφαλά,
Πανεπιστήμιο Κρήτης**

Το παροικιακό θέατρο εξυπηρετεί τις ψυχαγωγικές ανάγκες των εθνοτικών ομάδων που ζουν ως μειονότητες σε μια 'άλλη' κοινωνία. Επίσης, λειτουργεί ως μέσο μεταβίβασης της ιστορίας, των γνώσεων, των εμπειριών μιας κοινότητας, που θέλει να προσδιορίσει την ταυτότητά της, να μεταβιβάσει τη γλώσσα και τον πολιτισμό της στις επόμενες γενιές και να καταπολεμήσει το ρατσισμό, τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα που βιώνει καθημερινά.

Στην περίπτωση μας, το δίγλωσσο μεταπολεμικό παροικιακό θέατρο του ελληνισμού της Αυστραλίας, κυρίως αναπαριστά έναν υβριδικό πολιτισμό, που στην ευρύτερή του έννοια σημαίνει ότι συμπεριλαμβάνει την ιστορική κληρονομιά, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τη λαϊκή παράδοση, τους κανόνες και τρόπους συμπεριφοράς, τις αξίες και τα ερμηνευτικά σχήματα της χώρας προέλευσης, επηρεασμένα όμως από τα διαφορετικά σύνολα πεποιθήσεων των 'άλλων', των 'ξένων'. Επομένως, η ιδιαίτερη πολιτισμική ταυτότητα των Ελλήνων της διασποράς διαμορφώνεται από την αλληλεπίδρασή τους με τους 'άλλους' στην καθημερινή τους ζωή, κάτω από συγκεκριμένες ιστορικές, κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες που ισχύουν στη χώρα υποδοχής.

Οι θεατρικοί συγγραφείς ως εθνογράφοι, αποκωδικοποιούν, επεξεργάζονται, καταγράφουν και παρουσιάζουν στους θεατές τις εμπειρίες τους, όπως τις προσλαμβάνουν. Το θεατρικό έργο βασίζεται σε αφηγήσεις ιστοριών των 'καλλιτεχνών' της ευρύτερης κοινότητας.

Τα θεατρικά κείμενα, μέσα από το ύψος τους, το θεματολόγιό τους, τη χρήση της γλώσσας και τις προθέσεις τους, μπορούμε να πούμε ότι βρίσκονται σε διάλογο με το ιστορικο-πολιτικο-κοινωνικό πλαίσιο της περιόδου που γράφονται και έτσι διαφαίνεται η βιωματική σχέση του συγγραφέα με τα πολιτισμικά συστήματα και τους μεταναστευτικούς μηχανισμούς της δικής του γενιάς (Πιεργή-Γεωργίου, 1994).

Στο παρόν εισαγωγικό σημείωμα παρουσιάζονται οι θεατρικοί συγγραφείς: Θόδωρος Πατρικαρέας, Βάσω Καλαμάρα, Γιάννης Βασιλακάκος, Κώστας Αλεξιάδης, Βασίλης Γεωργαράκης, Δημήτρης Κατσαβός, Σοφία Ράλλη-Καθαρείου και Κούλα Τεό, με τη σειρά που εμφανίζονται στο θεατρικό προσκήνιο. Η παρουσίαση τεκμηριώνεται βάσει πρω-

τογενούς υλικού (αφίσες, προγράμματα, δημοσιεύματα, συνεντεύξεις), που μου παραχώρησαν οι ίδιοι οι συγγραφείς, στο πλαίσιο έρευνας, που διεξάγω για την εκπόνηση της διδακτορικής μου διατριβής με θέμα: 'Το δίγλωσσο μεταπολεμικό θέατρο της διασποράς: Η περίπτωση των ελληνικών θεατρικών συγγραφέων πρώτης και δεύτερης γενιάς'. Αναφέρομαι συνοπτικά στην περίπτωση αυτών των συγγραφέων πρώτης γενιάς του δίγλωσσου μεταπολεμικού παροικιακού θεάτρου στην Αυστραλία, ως ένα ενδεικτικό παράδειγμα εξέλιξης στην λογοτεχνική πραγματικότητα και στα θεατρικά δρώμενα της ελληνικής Παροικίας, εν γένει, χωρίς να φιλοδοξώ να κάνω κριτική ανάλυση των έργων, παρά να δώσω μόνο το στίγμα τους, λόγω του περιορισμένου αριθμού λέξεων. Όσον αφορά την εξέλιξη του παροικιακού θεάτρου στην Αυστραλία, έχουν γίνει αναφορές και από άλλους συγγραφείς όπως: το Γιώργο Καναράκη, τον Κώστα Καστανά (Con Castan), τον Francois De Stoop, την Κούλα και Νίκο Παπαδάκη, την Μαρία Ηροδότου, τον Αναστάσιο Τάμη, την Αικατερίνη Θεοδωράτου, τον Γιώργο Ελευθεριάδη, τον Γιάννη Βασιλακάκο, τη Δέσποινα Πιεργή-Γεωργίου και το Μιχάλη Τσουνή.

Οι συγκεκριμένοι θεατρικοί συγγραφείς μαζί με συμπάροικους θεατρικούς παράγοντες όπως θιάσους, σκηνοθέτες, σκηνογράφους, μουσικούς κ.α., έθεσαν νέες βάσεις στο θεατρικό γίνεσθαι της Αυστραλίας, παρουσιάζοντας ένα δικό τους δραματολόγιο με κυρίαρχο θέμα την μεταναστευτική τους εμπειρία. Η λειτουργία της διαπολιτισμικότητας στις συγκεκριμένες παραστάσεις, συγκεκριμένα ο τρόπος που ο σκηνικός λόγος οι-

κειοποιείται, παραθέτει ή μεταπλάθει τα στοιχεία ενός 'άλλου' πολιτισμού ο οποίος μπορεί να γίνει αντιληπτός αρχικά από τη χρήση μορφών διγλωσσίας. Η ελληνική εθνολεκτός είναι ένα από τα χαρακτηριστικά της πολιτισμικής ταυτότητας των ελληνοαυστραλών συγγραφέων, που επενεργεί άμεσα και επηρεάζει τα κείμενά τους.

* Θόδωρος Πατρικαρέας

Γεννήθηκε στη Σκάλα, Λακωνίας το 1930 και μετανάστευσε στην Αυστραλία το 1958. Είναι απόφοιτος της Σχολής Πολιτικών Επιστημών του Πάντειου Πανεπιστημίου και της Νομικής Σχολής των Πανεπιστημίων Αθηνών και Σύδνεϋ. Το πρώτο του έργο είναι το 'Πέτα τη Φυσσαρόνικα Περίνο' (1963), δράμα, το οποίο πρωτοπαίχτηκε την ίδια χρονιά από το Συγκρότημα Ελλήνων Καλλιτεχνών σε σκηνοθεσία του Χρυσόστομου Μαντουρίδη, στο Σύδνεϋ. Στη Μελβούρνη, το ανέβασαν το 1987 οι θίασοι ΕΕΑ-ΜΑ-ΕΘΑ με τον τίτλο 'Με λένε Αντιγόνη', σε σκηνοθεσία Νίκου Παϊδούση και Θανάση Μακρυγιώργου. Το 1964 ανεβαίνει το δεύτερο έργο του 'Ο Θεός από την Αυστραλία', κωμωδία, και το 1992 το τρίτο 'Οι Διχασμένοι', όπου στον πρόλογο της έκδοσής του (1990), ο Κώστας Καστανάς λέει ότι και τα τρία αυτά έργα αποτελούν μια πλήρη Μεταναστευτική Τριλογία, στην οποία πραγματεύονται ο τρόπος ζωής και τα προβλήματα των Ελλήνων της Αυστραλίας. Στο πρώτο, παρουσιάζει το θέμα των προβλημάτων των νεοφερμένων και ειδικότερα αυτό με τις 'Νύφες', που έρχονταν να συναντήσουν το γαμπρό με μόνη επαφή μια φωτογραφία. Το δεύτερο, αγγίζει την εκμετάλλευση ανθρώπου προς

άνθρωπο, και το ρόλο που παίζει ο παράγοντας χρήμα στις σχέσεις των ανθρώπων. Το τρίτο έργο αφορά το σύγχρονο ελληνο-αυστραλό με τα σημερινά προβλήματα της σκληρής πραγματικότητας των δύο πατρίδων, τον υπαρκτό μετεωρισμό του, τη συγκεχυμένη πολιτισμική του ταυτότητα. Το 1989 το έργο αυτό απέσπασε το Κρατικό Βραβείο Θεάτρου του Υπουργείου Πολιτισμού της Ελλάδας, '...μια τιμή που αντανάκλα στους Έλληνες της Αυστραλίας, οι οποίοι είναι και οι ήρωες του έργου. Η βράβευση αυτή αποτελεί επίσης μια αναγνώριση της πνευματικής δημιουργίας των Ελληνο-Αυστραλών από την Επίσημη Ελλάδα', μας λέει ο ίδιος ο συγγραφέας. Άλλα έργα του είναι: 'Οι μνηστήρες', κωμωδία, (1966), 'Ζορμπά-Μάθε με να χορεύω', (1988), 'Οι αετοί των Δελφών' (2007) κ.α.

* Βάσω Καλαμάρα

Γεννήθηκε στην Αθήνα και μετανάστευσε στην Αυστραλία το 1950. Σπούδασε θέατρο στην Αθήνα (1960-61) και είναι απόφοιτος του Curtin University of Technology. Η Καλαμάρα είναι η πρώτη γυναίκα θεατρική συγγραφέας στην Αυστραλία. Γράφει στην ελληνική και αγγλική γλώσσα. Το 1981, η 'Λαϊκή Σκηνή' προκηρύσσει παν-αυστραλιανό διαγωνισμό θεατρικού έργου, της απονέμει το πρώτο βραβείο για το έργο της 'Μια Φάκα με Ψωμάκι' (Bread Trap) και στη συνέχεια το ανεβάζει. Το 1982, το ίδιο έργο ανεβαίνει από το 'Patch Theatre', στο Perth, στην αγγλική γλώσσα. Ο καλλιτεχνικός διευθυντής του Black Swan Theatre, Andrew Ross την αποκαλεί τον Λόρκα της Αυστραλίας και το έργο της 'Μια φάκα με ψωμάκι' μια επική οικογενειακή τραγωδία, ένα ευρωπαϊκό δράμα στο αυστραλιανό τοπίο. Το έργο τοποθετείται στην ελληνική κοινότητα στο Μπέρμπι, μία επαρχιακή πόλη στη Δυτική Αυστραλία, όπου οι κάτοικοί της παράγουν καπνό. Η είσοδος των πολυεθνικών εταιριών στην Αυστραλία φέρνει την οικονομική καταστροφή των καπνοπαραγωγών της κοινότητας. Τα ζητήματα που την απασχολούν στο συγκεκριμένο έργο είναι η διαφορά νοοτροπίας μεταξύ γονιών και παιδιών, οι δυσκολίες προσαρμογής των παιδιών στο νέο τρόπο ζωής, μια στερημένη και απομονωμένη ζωή, καθώς, και η διάφηση που ακολουθεί την ελπίδα για μια καλύτερη ζωή, όταν οι μετανάστες αισθάνονται σαν τα ποντίκια που πιάστηκαν στη φάκα. Η παγίδα είναι η ζωή τους σε μια αδιέξοδη πραγματικότητα για μια μπουκιά ψωμί.

